

нерівність, влада, марнославство, пошана, довіра. Такі аспекти досліджуваної категорії притаманні кожній культурі, а особливо культурі протокольної Британії. Саме через виявлення поваги та пошани до інших людина достойна ЧЕСТІ отримувати пошану та повагу від суспільства.

Спорідненість концепту ЧЕСТЬ з ціннісними категоріями та гоноративами свідчить про широкий спектр його вираження у мові та культурі Британії. Враховуючи недостатнє вивчення такого багатопланового феномену, а також неповний список аспектів, які його формують, подальші розвідки у цьому напрямі є перспективними.

Список використаних джерел та літератури

1. Википедия [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ru.wikipedia.org/wiki>.
2. Історія європейської ментальності / за ред. Петера Дінцельбахера ; пер. з нім. Володимир Кам'янець. – Львів : Літопис, 2004. – 720 с.
3. Словари и энциклопедии на Академикe [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://dic.academic.ru>.
4. Ступин Л. П. Современный английский речевой этикет / Л. П. Ступин, К. С. Игнат'ев. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1980. – 141 с.
5. Austen J. Lady Susan [Electronic resource] / J. Austen. – Mode of access : <http://homeenglish.ru/Books.htm>
6. Austen J. Sense and Sensibility [Electronic resource] / J. Austen. — Mode of access : <http://homeenglish.ru/Books.htm>.
7. Collins W. The Moonstone / W. Collins. – England : Penguin Books, 1994. – 464 p.
8. Macmillan dictionary [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.macmillandictionary.com/thesaurus/british/honour>.
9. Scott W. The Lady of the Lake / W. Scott. – [Electronic resource]. – Mode of access : <http://homeenglish.ru/Books.htm>.

Статтю подано до редколегії
10.03.2012 р.

УДК 81'23. 811.111

Е. Є. Мінцис – старший викладач кафедри англійської філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Метафоричні моделі концепту «word» (на матеріалі художнього дискурсу)

*Роботу виконано на кафедрі англійської філології
ПНУ ім. В. Стефаника*

У статті на матеріалі сучасної англійської художньої прози зроблено спробу класифікувати концептуальні метафори, в основі яких лексема «слово», та визначити метафоричні моделі однойменного концепту.

Ключові слова: дискурс, концепт, концептуальна метафора, лексема, когнітивна модель.

Мінцис Э. Е. Метафорические модели концепта «word» (на материале художественного дискурса).

В статье на материале современной англоязычной художественной прозы сделана попытка классифицировать концептуальные метафоры, в основе которых лексема «слово», и определить метафорические модели одноименного концепта.

Ключевые слова: дискурс, концепт, концептуальная метафора, лексема, когнитивная модель.

Mintsys E. Y. Metaphorical Models of the Concept «Word» (Based on the Modern Prose in English).

The article presents an attempt to classify conceptual metaphors with the lexeme «word» in the focus and to single out metaphorical models of the concept in question. The research is based on the modern prose in English.

Key words: discourse, concept, conceptual metaphor, lexeme, cognitive model.

Постановка наукової проблеми та її значення. У сучасному мовознавстві велика увага приділяється терміну «концепт» та методам його дослідження, питанню взаємозв'язку концепту зі значенням мовної одиниці та проблемі концептуальної метафори.

Отримати більш повне уявлення про концепт, виявити його додаткові ознаки можна через аналіз парадигматичних зв'язків основної лексеми та особливостей її застосування [9, 27]. Семантичний аналіз спрямовується на експлікацію семантичної структури слова, уточнення реалізуючих її денотативних, конотативних та сигніфікативних значень і веде до «роз'яснення слова». Концептуальний аналіз передбачає пошук загальних концептів, які підведено під один знак [5, 97].

Згідно з Болдиревим, концептуальна інформація різного типу виражається у мові за допомогою слів, словосполучень тощо. Крім цього, концептуальна інформація, яку кодує мова, є найбільш значущою, і саме концепт визначає семантику лексичних одиниць, які застосовуються для його вираження [2].

Теорія концепту пов'язана з дослідженням механізму концептуальної метафори, якому присвячені праці Ч. Філлмора, Е. Каві, Дж. Лакоффа, А. Баранова, В. Манакіна та ін. В основі концептуальної метафори лежать когнітивні моделі. За визначенням Пименової [6], когнітивна модель – це стереотипний образ, за допомогою якого формується досвід, знання про світ. Така модель визначає нашу організацію досвіду, наше ставлення до нього, а також те, що ми бажаємо виразити. Іншими словами, значення можна представити у вигляді когнітивної моделі, в якій фіксуються прототипічні знання про дійсність, вміщується основна (типова) інформація про той чи інший концепт.

Як зазначає Людмила Грузберг, концептуальна метафора – це не «скорочене порівняння», не один із способів забарвлення мови і навіть не властивість слів та мови в цілому. У сучасній когнітології метафора розглядається як одна з основних ментальних операцій, способів пізнання, структурування та пояснення навколишнього світу. Характерною рисою метафори є її двоплановість, тобто вона стосується кількох об'єктів одночасно, в результаті чого властивості того, про кого/що йдеться, «проглядається» через властивості того, чийм ім'ям це позначається [4].

Мова – це об'єкт вивчення та головний «персонаж» лінгвістичного дискурсу [3]. Слова – це вербальні компоненти, засоби мовного коду, за допомогою яких передається інформація [1, 57]. У слові «органічно переплелися всі види й аспекти значення: речове й граматичне, денотативне й сигнікативне, синтагматичне й парадигматичне, фонетичне й прагматичне» [7, 75]. Отже, мета нашого дослідження – виявити типи репрезентації концепту «слово» через когнітивні метафори у художньому просторі сучасної англійської прози.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Слово, яке завжди вважалося абстрактним поняттям і одиницею лише «офіційної» лінгвістики, викликає різноманітні асоціації [8] і позиціонується у художньому дискурсі за допомогою метафори як річ, емоція, явище природи, речовина, властивість живого організму тощо.

Однією з властивостей живих організмів є рух. До цієї групи (найбільш чисельної) належать метафори, які реалізуються за допомогою таких дієслів: *to reach, to leave, to tumble out, to be out, to come, to flow out, to spring, to spread, to run, to get around, to dance, to fall*. Наприклад: *The words came haltingly* [21, 268]; *Tears filled her eyes and the words danced in a blur of grief* [36, 29]; *She went on and on, words falling over each other in excitement* [12, 78].

Спроможність слова зображати емоції та психологічний стан подано у таких прикладах: *For me these words had a penumbra of sadness* [29, 148]; *His business is the care of his flock, his medium is words – thrilling words, admonishing or consoling words* [25, 5]; *His voice was gentle as it always was, his words just as kind* [30, 332].

Слово може впливати на людей та спричиняти біль: *His words embarrassed and flattered me at the same time* [11, 381]; *... Although somehow the words always pained her* [31, 16]; *She was instantly hurt by his words* [31, 301]; *His words cut her to the quick* [31, 302]; *Zach's words inspired another, much different thought* [22, 152]. Ця модель також реалізується дієсловами та виразами *to make, to stun, to take by surprise, to tear sb's heart out*.

Метафоричною є модель **слово як носій інформації, засіб комунікації**, яка ілюструє думку, що «вербальні компоненти – найважливіші складники комунікативного акту, оскільки саме вони в нормальному міжособистісному спілкуванні є основними носіями значень повідомлень» [1, 58]. *We exchanged no word for a few minutes* [29, 258]; *There was a warm bond between them that scarcely needed words* [30, 210]; *Mrs. Martucci sent word, via a maid, that the police officers outside her home would be welcome to partake of some refreshments* [41, 359]; *He underlined the words with his tone* [25, 174].

Є чимало прикладів концептуальної метафори **слово – зброя, війна, бійка**: *The words were like two fists in his face* [38, 72]; ... *He said, striking Billy across the head with each word* [20, 362]; *I felt the words like blows* [25, 211]; ... *It would buy her nothing except an ugly war of words* [22, 62]; *The word «pretend» hovered in the air like an explosive* [22, 153]; *The cold truth of Meg's words punched Victoria in the gut* [22, 287]; *He struggled with the words* [35, 146]; *Bill felt the doctor's words like a knife through his chest* [35, 149]; *His words hit her harder than the impact of the bus* [35, 374]; *I hoped that my words fell like daggers* [11, 106]; *Each word could be as dangerous as the bomb planted in his car* [13, 217]; *Her mother hurled the words at her like cannonballs* [36, 101].

Як зазначала І. Ю. Черепанова у книзі «Дом колдуньи. Язык творческого Бессознательного», люди з давніх часів усвідомлювали «магічність» та всемогутність слова, його здатність лікувати і вбивати. Магія мови – це шлях у підсвідомість, умова самовдосконалення [10, 5–7]. Отже, вищезгадані властивості слова підсилюються означенням *magical* в такому контексті: *Scars deep enough to make them hold back those magical words – words they once murmured over and over ...* [22, 283]; *Her words were so magical, her thoughts so wonderful* [11, 109].

Варто згадати про варіант **слово – комаха**. Це переносне значення імпліцитно реалізується за допомогою дієслова *to swat away* (відмахуватися, як від комахи): *He grimaced and swatted my words away with a light flip of his hand* [25, 65].

Випадки вживання слова у значенні **їжі, продуктів харчування** є досить численними та цікавими. Вони стають можливими в результаті вживання таких дієслів: *to taste, to savour, to eat, to swallow* та ін. Наприклад: *Jessica sat down on the chair in the front hall as she tasted the word aloud* [38, 293]; *Coco said, savouring the unfamiliar words* [39, 301]; *He put the appropriate words in her mouth* [40, 300]; *Then everyone will have to eat their words, won't they?* [40, 111]; *He seemed to be swallowing back his words* [11, 94]; *Her friend stopped mincing words* [22, 28].

Ілюстративний матеріал свідчить про можливість вербалізації **артефактної суті** слова (тобто слово – річ) за допомогою дієслів: *I could see she was distressed, so I chose my words carefully* [29, 300]; *He almost threw the word in her face* [40, 139]; *I have broken my word* [14, 156].

Розглянемо ще деякі типи метафоричних моделей концепту «слово»:

слово – пастка: *He forgot about it sometimes, when he got caught up in her words and her thoughts* [35, 33]; **слово – повітря**: *You'll have to understand, if you breathe a word about going there, at any time in this case* [28, 55]; *Neither of them breathed a word about this to Rita* [19, 30]; **слово – картина**: *It was a scene from Hogarth, painted with vivid, anguished words instead of colours* [13, 202]; **слово – вулкан**: *It was a full thirsty minutes later before the words erupted from him* [40, 13]; **слово – перешкода**: *Jack Coyne shuffled and stumbled over his words* [12, 83]; **слово – творець**: *These were the words that created legends* [18, 144]; **слово – рідина**: *Elizabeth's guilt was dripping from every word* [26, 84]; *She bit down on her lip to keep the words from spilling out unchecked* [41, 85]; *His jury absorbed every word* [17, 360]; **слово – вогонь**: *My words seemed to ignite something in him* [42, 8]; **слово – подарунок**: *The words were his final gift to her, and somehow made it easier to leave* [37, 352]; **слово – укриття**: *This was no time to hide behind words* [35, 159]; **слово – приз**: *The words so much deserved, had been hard won* [37, 181]; **слово – ріка**: *In any case, I wrote all day yesterday, the words simply flooding out of me* [23, 8]; *The words make our silences easier – they're the current that run under them* [25, 244]; **явище природи**: *Her words fell like thunder and my heart became a heavy lead drum in my chest* [26, 75].

Також було визначено типи концептуальних метафор, де слово набуває таких властивостей: **звук (різні відтінки)**: *I work hard to be original, make the words sing on occasion* [27, 11]; *His words rang out like shots, as she sat immobilized in nher seat* [32, 58]; *The words sounded so ominous that Lucy felt herself cringe* [24, 51]; *She spoke slowly, her words soft and low* [17, 96]; *She exclaimed, but her words sounded more like a snarl than anything else* [13, 81]; *The words echoed through the still courtroom* [18, 454]; **розмір**: *The words were much too small* [40, 30]; *It was a tiny frightened word* [40, 96]; **швидкість**: *His words were careful and slow* [17, 371]; **вага**: *The words seemed weighted with a whole lot of other things he wanted to say but couldn't* [15, 238]; *A word from him carried the same weight as a word from the king* [16, 103]; **температура**: *The familiar words warmed her heart* [24, 346].

Висновки та перспективи подальших досліджень. У результаті аналізу 138 одиниць ілюстративного матеріалу можна зробити висновок про існування широкого спектру метафоричних моделей

концепту «слово», які реалізуються в художньому дискурсі. Серед визначених моделей найчастіше реалізується фрейм «слово – зброя». Рух є найбільш характерною властивістю слова-метафори. Серед факторів, які спричиняють виникнення такої кількості концептуальних метафор, слід назвати контекст, багатозначність слова, а також те, що метафора – це не тільки елемент мови, а й один із способів організації мислення. Результати дослідження можуть бути використані під час викладання таких курсів, як стилістика, лексикологія та загальне мовознавство. Художній дискурс є багатим матеріалом для подальшого дослідження концептуальної метафори.

Список використаних джерел та літератури

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник / Ф. С. Бацевич. – К. : Вид. центр «Академія», 2004. – 342 с.
2. Болдырев Н. Н. Концепт и значение слова / Н. Н. Болдырев // Методологические проблемы когнитивной лингвистики [Электронный ресурс]. – Воронеж, 2001. – Режим доступа : <http://boldyrev.ralk.info/dir/material/120.pdf>.
3. Бразговская Е. Язык как персонаж: художественная философия языка Чеслава Милоша / Е. Бразговская // Филолог : науч.-метод. интернет-журн. [Электронный ресурс]. – 2009. – Вып. № 8. – Режим доступа : http://philolog.pspu.ru/module/magazine/do/mpub_8_101.
4. Грузберг Л. Концептуальная метафора / Л. Грузберг // Филолог : науч.-метод. интернет-журн. [Электронный ресурс]. – 2004. – Вып. № 5. – Режим доступа : http://philolog.pspu.ru/module/magazine/do/mpub_5_101.
5. Кубрякова Е. С. Обеспечение внутренней деятельности и проблемы внутреннего лексикона / Е. С. Кубрякова // Человеческий фактор в языке: язык и порождение речи. – М. : [б. и.], 1991. – С. 97.
6. Пименова М. В. Метаязык описания категоризации в языке / М. В. Пименова // Когнитивные исследования языка [Электронный ресурс]. – Режим доступа : cognitiveres.ralk.info/files/kiapdf/volumeV/177-187.pdf.
7. Плотников Б. А. Основы семасиологии / Б. А. Плотников. – Минск : Вышэйшая школа, 1984. – 220 с.
8. Смирнова О. Ю. Концепт «слово» как объект образного сравнения в русском языке / О. Ю. Смирнова // Язык, коммуникация и социальная среда [Электронный ресурс]. – Воронеж : ВГУ, 2007. – Вып. 5. – Режим доступа : http://ise2010.narod.ru/yazik_kommunikatsiya_i_sotsialnaya_sreda_vipusk_5/oyusmirnova_kontsept_slovo_kak_obekt_obraznogo_sravneniya_v_russkom_yazike/.
9. Харькова Е. В. Концепт как единица языка, мышления и культуры и методы его анализа / Е. В. Харькова // И. А. Бодуэн де Куртене и современные проблемы теоретического и прикладного языкознания (Казань, 23–25 мая 2006 г.) : III Международные Бодуэновские чтения : тр. и материалы. В 2 т. Т. 2. / Казан. гос. ун-т ; под общ. ред. К. Р. Галиуллина, Г. А. Николаева. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 2006. – С. 27.
10. Черепанова И. Ю. Дом колдуньи. Язык творческого Бессознательного / И. Ю. Черепанова. – М. : КСП, 2001. – 400 с.
11. Andrews V. Web of Dreams / V. Andrews. – L. : Fontana/Collins, 1990. – 406 p.
12. Binchy M. Firefly Summer / M. Binchy. – NY : Dell Publishing, 1988. – 662 p.
13. Bradford B. T. A Sudden Change of Heart / B. T. Bradford. – L. : Harper Collins Publishers, 1999. – 342 p.
14. Christie Agatha. Elephants Can Remember / Agatha Christie. – L. : Fontana/Collins, 1975. – 160 p.
15. Fforde Katie. Artistic License / Katie Fforde. – L. : Arrow Books, 2004. – 354 p.
16. Gregory Philippa. The Other Boleyn Girl / Philippa Gregory. – L. : Harper Collins Publishers, 2002. – 532 p.
17. Grisham J. The Partner / J. Grisham. – NY : Island Books, 1997. – 468 p.
18. Grisham J. The Pelican Brief / J. Grisham. – NY : Island Books, 1993 p.
19. Harris R. The Cobbler's Kids / R. Harris. – L. : Arrow Books, 2005. – 359 p.
20. Hopkins Billy. Our Kid / Billy Hopkins. – L. : Headline, 1999. – 502 p.
21. Johansen I. Final Target / I. Johansen. – NY : Bantam Books, 2002. – 387 p.
22. Kane A. Run for Your Life / A. Kane. – NY : Pocket Books, 2000. – 464 p.
23. King S. The Green Mile. Part 5 / S. King. – L. : Penguin Books, 1996. – 92 p.
24. Michaels F. The Nosy Neighbour / F. Michaels. – NY : Pocket Books, 2005. – 354 p.
25. Miller S. While I Was Gone / Sue Miller. – L. : Bloomsbury, 2006. – 266 p.
26. Patterson J. Honeymoon / J. Patterson, H. Roughan. – NY : Warner Books, 2006. – 393 p.
27. Patterson J. Sam's Letters to Jennifer / J. Patterson. – NY ; Boston : Warner Books, 2004. – 251 p.
28. Pearse L. Till We Meet Again / L. Pearse. – L. : Penguin Books, 2003. – 500 p.
29. Segal E. Only Love / E. Segal. – NY : Berkley Books, 1998. – 335 p.
30. Steel D. Answered Prayers / D. Steel. – NY : A Dell Book, 2003. – 404 p.
31. Steel D. Full Circle / D. Steel. – L. : Warner Books, 1997. – 347 p.
32. Steel D. Coming out / D. Steel. – L. : Corgi Books, 2007. – 237 p.

33. Steel D. *The Ghost* / D. Steel. – L. : Bantam Press, 1997. – 352 p.
34. Steel D. *Impossible* / D. Steel. – NY : A Dell Book, 2006. – 398 p.
35. Steel D. *The Kiss* / D. Steel. – NY : A Dell Book, 2001. – 436 p.
36. Steel D. *Message from Nam* / D. Steel. – NY : Dell Publishing, 1990. – 417 p.
37. Steel D. *Miracle* / D. Steel. – NY : A Dell Book, 2006. – 225 p.
38. Steel D. *Now and Forever* / D. Steel. – L. : Sphere, 2009. – 382 p.
39. Steel D. *One Day at a Time* / D. Steel. – L. : Corgi Books, 2009. – 445 p.
40. Steel D. *Wanderlust* / Danielle Steel. – NY : A Dell Book, 1986. – 506 p.
41. Uknak D. *The Investigation* / D. Uknak. – NY : A Kangaroo Book, 1977. – 410 p.
42. Wilcken Hugo. *The Execution* / Hugo Wilcken. – NY : Harper Collins Publishers, 2002. – 213 p.

Статтю подано до редколегії
16.03.2012 р.

УДК 811.111'42

Л. В. Мунтян – асистент кафедри теорії і практики
перекладу Чернівецького національного університету
ім. Ю. Федьковича

Актуалізація поняття «Global language» у сучасній англійській мові

*Роботу виконано на кафедрі теорії і практики
перекладу ЧНУ ім. Ю. Федьковича*

Статтю присвячено виявленню особливостей репрезентації слоту *global language* в англійськомовному публіцистичному дискурсі. Увага зосереджена на семантичному описі вербалізованого концепту.

Ключові слова: концепт, засоби вербалізації, концептуальна картина світу, фрейм, слот, глобалізація, глобальна мова.

Мунтян Л. В. Актуалізація поняття «Global language» в сучасній англійській мові. Стаття присвячена особливостям репрезентації слоту *global language* в англійськомовному публіцистичному дискурсі. Особливу увагу приділено семантичному опису вербалізованого концепту.

Ключевые слова: концепт, средства вербаллизации, концептуальная картина мира, фрейм, слот, глобализация, глобальный язык.

Muntvan L. V. The Actualization of the Concept «Global Language» in Modern English Language. The article focuses on the peculiarities of the representation of the slot *global language* in English publicism discourse. Special attention is paid to semantic description of concept verbalization.

Key words: concept, means of verbalization, conceptual picture of the world, frame, slot, globalization, global language.

Постановка наукової проблеми та її значення. Характерною рисою сучасної лінгвістики є вивчення мови у тісному зв'язку зі свідомістю людини та когнітивними процесами пізнання світу. Саме тому розвиток таких галузей, як психолінгвістика, соціолінгвістика та дискурсивна лінгвістика значною мірою зумовлений потребою сучасної лінгвістики проникнути у свідомість та зрозуміти процеси творення, класифікації мовного знака, встановити його зв'язки з іншими лексемами. Співвідношення мовних та когнітивних знань, концептуальної та лексико-семантичної інформації є однією із найскладніших проблем сучасної лінгвістики [1]. Мовна репрезентація актуальних у сучасному суспільстві концептів стає основною в цій галузі знань.

Проблема вербалізації концептів привернула увагу багатьох сучасних вчених. Проте, незважаючи на велику кількість фундаментальних досліджень у цій галузі знань (С. Г. Воркачов [2], В. І. Карасик [4], Ю. С. Степанов [8]), репрезентація багатьох концептів залишилася поза увагою вчених-когнітологів.

Особливе значення мають нові концепти, що стають основоположними в концептуальній картині світу. Серед них – концепт «Globalization», який почав формуватися на межі XIX–XX сторіч